

צ'בזטי מוזהר"ן

קמא

דף נד.

עם

ביאור חברותא

ללימוד בעיון

תורה מב

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מה גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר

(ה"מ שמו שמה)

מאמר וירא בצר להם

מספה"ק לקוטי מוהר"ן

לְשׁוֹן רַבְנֵנוּ, זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה

זמן ומקום אמירת התורה
תורה זו נאמרה בראש השנה לא
ידוע באיזה שנה/כ" (שיש"ק ח"ה אות ע')

פתיחה

כדרכו פותח רבינו את התורה בפסוק שבו רמוז החידוש שמגלה בתורה זו ובהמשך דבריו מביא יסוד שמובא בזהר פנחס סוד המתקת הדין שע"י שמקשטים את השכינה בלבושים יפים דהיינו לעורר זכות האבות שתיקנו במעשיהם ג' גוונים דהיינו ג' ספירות חסד גבורה תפארת. וכשנראית השכינה לפני הקב"ה בלבושים אלה הוא נח מכעסו על חטאי בניה, ומבטל הדין.

הפסוק בו פותח רבינו את התורה "וירא בצר להם בשמעו את רינתם" בו רמוז סוד הקשטים שע"י רינה וניגון, אבל בהמשך התורה רבינו מביא עוד ג' עצות כיצד להמתיק את הדין עפ"י יסוד הנ"ל גם באופן אחר.

כגון ע"י אמונת חכמים שכשמאמין שמעשיו של הצדיק שהוא קשת הם רזין עילאין מפשיט בזה את הלבושים החשוכים מהשכינה שנעשים ע"י הפגם אמונה בצדיק של הסוברים שהוא ככל אדם

וכן ע"י שמביא לבוש נאה לצדיק, כי הצדיק בחי' קשת, וע"י לבוש נאה הוא בחי' שהשכינה בלבוש יפה, כי באתערותא דלתתא אתער לעילא, בחי' לבושים מאירים לשכינה, ובאה לפניו ית', ואזי מתרצה לרחם על בניה.

וכן ע"י תקיעה בשופר, כי תקיעה שברים תרועה, הם קש"ת, דהיינו השכינה כנ"ל, והם גם רמוז לג' אבות, דהיינו קישוטי השכינה בג' גווני מעשי האבות, שע"י מתקיים "וראיתיה לזכור ברית עולם" שכשרואה הקב"ה את השכינה בלבושים מאירים, מתרצה לרחם על בניה כנ"ל.

נמצא שהם ג' אפנים של מחשבה דבור ומעשה, דהיינו אמונה בצדיק במחשבה, ניגון התפלה בדבור, ולבוש לצדיק במעשה, ועוד אופן של קול שופר.

ליקוטי הלכות

חור"מ חזקת מטלטלין ה

קשת-תקיעה שברים תרועה - או"ח ערבית ד' יט
או"ח שבת ז' ע'
חור"מ נזיקין ג' ו'

רזין דאורייתא - יו"ד דגים ד' ג'

שיחות השייך לתורה זו

עיין חיי מוהר"ן סוף סעיף כז מה שהפליג בגודל מעלת שיחות חולין של הצדיק - ... והנה אנחנו בודאי היינו מאמינים שכל דבריו אינם פשוטים ובודאי יש בהם רזין גדולים, וכמבואר בסימן מ"ב, עיין שם. אחר-כך ענה ואמר: שיחות חולין שלנו! ואמר בלשון אשכנז בזה הלשון: "אונזער שיחות חולין"! ודחק תיבת "אונזער". יאמר לי איזה מקובל איך בהווערטיל הזה כלולים כל הכוונות של מילה. ומה שהוא גבוה מכוונות:

פעם התאונן אחד לפני מוהר"ן ז"ל זכרונו לברכה - שאין לו ליתן מתנות לארוסתו. ניהם אותו מוהר"ן ז"ל זכרונו לברכה, ואמר לו: "גם יעקב אבינו עליו השלום, לא היה לו ליתן מתנות לכלתו, בעת שברח מפני עשו אחיו... אמר לו: "מה ענין יעקב אבינו בשבילי, שאצלו היה הכל רזין עילאין? אמר לו: "גם עכשיו יש רזין עילאין"!

נראה לפי עניות דעתי (הוספת המעתיק רבי שמואל הורביץ זכרונו לברכה) על-פי דברי רבי אברהם בן רבי נחמן זכרונו לברכה, בעת סיפורו מעשה זה - שזה מה דאיתא בליקוטי-מוהר"ן (סימן מ"ב): שבכל מעשה ותנועת הצדיק אינו פשוט, ויש בו רזין עילאין; ובפרט אצל הקדוש-ברוך-הוא במעשיו ובהנהגותיו בפרטיות על כל פרט בכל רגע; וההפרש בזה הוא, שכל צדיק לפי השגתו יודע מה הם הרזין, ואנו הפשוטים אינם יודעים כלל: (כוכ"א אבני"ה ברזל; מובא בשיש"ק ח"א, סעיף תש"י).

^א טבת תשע. תיקון ד' אב תשפא. הגהה ותיקונים יב - יז סיון תשפב

^ב במגיד שיחות משך הנחל כתב משוער שהיה לערך בשנת תקסב

פי בהצדיק בעצמו, בחינת "צדיק כתמר יפרח", אין לנו בו שום תפיסא, רק כל הארתו בהעולם הוא על-ידי העלין והלולבין, שהם בחינת שיחת חלין, כמו שדרשו רבותינו-זכרונם לברכה על פסוק "ועלהו לא יבול" – שאפלו שיחת חלין של תלמיד-חכם צריכין למווד, הינו פנזפר-לעיל, פי כל דבוריו ומעשיו הנראין כפשוט, יש בהם רזין, וגם אפלו התורה שהוא מגלה, נחשבת גם-כן בערך קדשת השגת הצדיק בעצמו בפנימיותו, בבחינת עלין ולולבין שאצל הפרי, פי פנימיות עצם השגתו, גבה ומרומם ונעלה מאד מאתנו, וכמו ששמעתי מפיו הקדוש: (- ליקו"ה חזקת מטלטלין ה, טו; מובא בשיש"ק ח"א, סעיף צ"ב).

שיח שרפי קודש ח"א אות תרחצ – ספר רבי אברהם'ל פעטערבורגער לפני ידידו, הרב אהרן ליפאנעצקי ע"ה, איך שרבנו זכרנו לברכה בסוף ימיו בתקף חלשתו באומאן היה דרכו בכל יום לנסע חוץ לעיר כדי לשאף אויר צח, ואנ"ש המציאו לו לזה עגלה רתומה. פעם לא היה להם עגלה רתומה, והמציאו לו סוס לרכב עליו ואני שהייתי סוחר ומלמד בכל עניני העולם, ראיתי, שרכב על הסוס בלי שום פחד כמו רב מבקר ומלמד. ואני הייתי מן המקדימים ורזים לרוץ אחריו בכדי להיות מן הראשונים אצלו, פתאום שאל רבנו זכרונם לברכה: מי הוא הרץ כל כך מיוזע. "ווער לויפט דאס מיר נאך אזוי אסטיג?" ואמרתי, אני! ואמר לי בזה הלשון: אני כל כך חלוש שכבר אבדתי את הקול, אין לי שום קול, וכשמאבדים את הקול כבר לא עוזר אפילו זכות אבות, כשתהיה יהודי כשר תבין זאת. "איך בין אזוי שאף אז איך האב שוין אנגעווארן דאס קול, איך האב שוין גאר קיין קול ניט און אז מען ווערט אהן דאס קול העלפט שוין ניט אפלו קיין זכות אבות, אז דוא וועסט זיין א הערליכער יוד וועסטו דאס פארשטיין".¹ (אבני"ה ברזל, שם סעיף ס"ו).

עד כאן השיחות

הקדמה

קושיות

א. צ"ע הקשת בענן היא להזכיר לישראל שמדת הדין מתעוררת והקשת מזכירה להקב"ה שבועתו שלא יחריב את העולם במבול אע"פ שמדת הדין מחייב זאת. וא"כ כיצד כאן דייקא גווני הקשת ממתיקים את הדין. ואולי יש לחלק בין הקשת בענן שהיא גוונין במים המזכירים את המבול, לבין ג' גווני קשת המדות של האבות הקדושים שחזרו לאחות את הקרע של אלפים שנות תוהו.

ב. צ"ע כיון שמדובר בעת צרה, ואין יסורים בלא עון (שבת נה). הרי צריכים כפרה, ולכאורה "בשמעו את רינתם ויזכור להם בריתו וינחם" זה בחי' שוחד ולא כפרת עוון, דהיכן מצינו כפרת עוון ע"י ניגון. ובאמת היא קושיא על הפסוק שאומר על זה "וינחם". וכן על הזוהר פנחס רטו המובא בתורה. ועיין שבת נה. מאימתי תמה זכות אבות אמר רב מימות הושע בן בארי ועי"ש תוס"י¹ בשם רבנו תם שזכות אבות תמה אבל ברית אבות לא תמה. ועי"ש מהר"ל² שתמה זכות אבות בזמן בית ראשון ועי"ז ניתן היה להחריבו, אבל ע"י תפילה לעולם אפשר לעורר זכות אבות. ומבאר שם שתמיד העלול עומד בזכות העילה אלא א"כ מתרחק ממנה מאד. עי"ש. ולפי"ז מובן שע"י תפילה חוזר העלול ומתקרב לעילה. ובפרט תפילה בניגון שרומז על ברית אבות דהיינו על ג' גווני הקשת הרומזים לחסד גבורה ותפארת של האבות. ורבנו מדבר מברית אבות דייקא דניחא גם לר"ת וגם למהר"ל. וכן הוא בפסוק ויזכור להם בריתו וינחם.

ג. צ"ע "ראייתה לזכור ברית עולם" דהיינו את השבועה שלא יחריב את עולמו כמו במבול, צ"ע אבל העוונות מה עליהם, כיצד מתכפרים? שהרי שם לא מדובר בברית אבות אלא ברית שכרת הקב"ה עם כל האנושות שלא יחריב את העולם. וצ"ל שהכוונה שלא ימתין שתתמלא סאת העולם כולו כמו במבול עד שיצטרך להחריבו כמו במבול אלא יעניש קודם לכן. אבל רבנו שמביא פסוק זה נראה שמתכווין לעניין שלנו דהיינו לברית אבות.

ד. צ"ע לכאורה רבנו מבאר זוהר כמעט מפורש א"כ מזה חידוש רבנו בתורה זו

ה. קול הנגינה הוא אש מים רוח בלא עפר משמע שאינו קול הנשמע לאוזן וא"כ איך מתקיים בשמעו את רינתם?

ו. מי שמנגן אותיות התפלה וקול הנגינה הם בנכות ובבהירות גדול, צ"ע האם הכוונה דווקא למי שיש לו קול יפה בבחי' כבוד את ה' מגרונו, או כל אדם תלוי בכוונתו? עיין לק"ה חזקת קרקעות ה' יז שרוב העולם

¹ צ"ע כי מעשה זה היה בסוף ימיו של רבנו ותורה מב שבה מבאר עניין זה נאמרה כעשר שנים קודם ואם היה לומד את התורה הוזהר אמור להבין את דברי רבנו. גם צ"ע מדוע הבנת הדברים תלוי בלהיות יהודי כשר?

² תוספות על שבת דף נה. ושמאל אמר תמה זכות אבות ורבי יוחנן אמר תחון זכות אבות. אומר רבינו תם דזכות אבות תמה אבל ברית אבות לא תמה דהא כתיב (ויקרא כו) וזכרתי את בריתי יעקוב אף לאחר גלות ואנן אין אנו מזכירין זכות אבות אלא הברית.

³ מהר"ל חדושי אגדות על שבת דף נה. – מימות הושע בן בארי. כבר אמרנו כי זכות אבות מה שהבנים עומדי' בשביל האבות, כי העלולים עומדים בזכות העלה, ומכל מקום בהתרחק הבנים מאד אינם עומדים בזכות האבות. ובזמן הושע בן בארי שהוא היה מן הנביאים האחרונים כבר כלה ותמה זכות אבות, ואלי"כ שהיה תמה זכות אבות איך אפשר שחרב הבית, כי זכות אבות היה גורם שלא יחרב, ולפיכך לפי דברי הכל תמה זכות אבות קודם שחרב הבית. ואין הפירוש תמה זכות אבות רק לענין זה, כי קודם זה לא היה אפשר ולהיות גולים מן הארץ מפני זכות אבות ואי אפשר להשליכם מעל פניו שקרוב הוא זכות אבות, אבל מכאן ואילך אפשר להשליך אותם מעל אדמתם. אבל בודאי לפעמים הש"י עושה בשביל זכותם כאשר ראוי לפי הענין רק קודם שתמה זכות אבות לא היה [אפשר] שהיו גולים מעל אדמתם [כלל] שהיה זכות אבות עדיין, כך יראה ונכון ופשוט הוא. כי אין לומר ח"ו כלל שלא יעשה בזכות אבות, ובודאי על ידי תפילה פשיטא שאינה תמה זכות אבות שהרי כל תפילתנו היא להזכיר זכות אבות, אלא על ידי תפילה לא תמה.

מחמת הפגמים הרבים אין להם קול זך ובהיר על כן צריכים לצעוק הרבה בקולות אדירים לה' עד שיתעוררו רחמי ה' להסתכל בפנימיות קולם שנעלם בו טוב הרבה עיי"ש.

- ז. בעצה ראשונה התפלה היא השכינה והרינה היא הלבוש המאיר בזכות אבות, אבל בעצה שניה האמונה היא השכינה, וע"י שמאמין שהצדיק שהוא קשת, דבריו ומעשיו הם אור, הוא מקשט את השכינה. וצ"ע היכן כאן הזכות אבות? וצ"ל שהצדיק בעצמו מעשיו מעוררים זכות אבות.
- ח. בעצה שלישית לבוש נאה לצדיק מקשט את השכינה, וצ"ע האם הצדיק הוא גם קשת וגם השכינה? ועוד שלא נזכר זכות אבות. בלק"ה (חוקת מטלטלין ה' ד') מבואר שהצדיק בחי' קשת ובחי' שכינה. וזכות אבות צ"ל כנ"ל שהם מעשיו של הצדיק.
- ט. בעצה הרביעית התקיעות הן קשת והן האבות והן ג' שמות היחוד שמקשט בהם את השכינה, לכאורה כאן יש רק זכות אבות אבל היכן נרמז השכינה? ואולי השכינה היא תפילות ישראל ומקשטים אותן בתקיעות השופר. ועיין לק"ה חוקת קרקעות ה' ט"ו שעל כן נוסעים לצדיקים כי עיקר התיקון נמשך ע"י אמונת חכמים.
- י. צ"ע בעצה השלישית שע"י לבוש נאה לצדיק מקשט את השכינה, האם גם כשהצדיק מעצמו לובש בגד נאה או דווקא כשאנחנו מלבישים את הצדיק?

תורה מב [ו]

(תהלים קו) וירא בצר להם בשמעו את רנתם ויזכור להם בריתו וינחם וכו' / זא.

מבואר בפסוק זה שע"י שמיעה, מתעורר ראייתו והשגחתו ית' על ישראל, שכידוע זה אפשרי רק כשישראל פונים אליו, וכשנמתק הדין מעליהם, כי החרון אף גורם להסתרת פנים, ועוד גם כשישראל פונים ממנו, אזי בבחי' ה' צלך, גם הוא פונה מהם, ועוד שבזמן שישראל עלולים לחטא, אזי נוהר הקב"ה מלהביט בהם, שמא יחטאו לפניו, ואזי יידונו כחוטאים בבית המלך, לכן ממדת חסדו ית' להפנות פניו כשישראל לא נוהגים כראוי. ומבואר בפסוק "וירא וכו' בשמעו את רנתם" שהשגחת ה' נעשה ע"י רינתם של ישראל.

¹ לק"ה חוקת קרקעות ה' ט' – כי בכל שנה ושנה מאירין הגוֹנֵין מחדש, כי בכל שנה יש ראש השנה שאז עקר הארת הגוֹנֵין על ידי תקיעת שופר כמו שמבאר שם בהתורה הנ"ל, שזהו בחינת תקיעת שופר שתוקעין שלשה קולות שסימנם 'ק' ש' ת' שהם בחינת תלת גוֹנֵין דקשת וכו', עין שם. כי התלת גוֹנֵין הם שרש כל הבריאה, כי התלת גוֹנֵין הם בחינת חסד ודין ורחמים פירוע שזהו שרש כל העולמות פירוע. ובראש השנה שאז נברא העולם, כי זה היום תחלת מעשיך אז כל עבודתנו לעורר ולהאיר הגוֹנֵין הנ"ל כדי להמתיק על ידי זה כל הדינים, כמו שמוכר שם בהתורה הנ"ל. ועל כן נוסעין לצדיקים על ראש השנה, כי עקר תקון זה נמשך על ידי אמונת חכמים על ידי שמאמין שהם מלאים רזין בכל תנועותיהם ומעשיהם ודבוריהם שזה צריכין ביותר בראש השנה שאז נברא האדם שעקרו נברא בשביל זה כדי שהוא יפטרם ויודיע אלקותו על ידי שישגי ויכון נפלאות נוראות רזין חכמתו יתברך שבכל הבריאה בכלליו ובפרטיו ושהכל נברא בשבילו כדי שהוא יתנהג בכל דבר כפי הצריך לתקונו כפי הרזון והסודות שיש בכל דבר, אבל אין זוכה לזה כי אם הצדיק האמת ואנחנו צריכין להתקרב להם ולהאמין בהם ולהתנהג בכל מעשינו כפי אשר הם מצוים אותנו, כמו שכתוב: "לא תסור מן הדבר וכו'".

² תורה זו היא לשון רבינו ד"ל. נאמרה בראש השנה (שיש"ק ה' ע')

³ תהילים פרק קו (מג) פְּעָמַי רַבּוֹת יִצְלִיָם וְהִמָּה יִמְרוּ בְּעַצְמָתָם וְיִמְלֹכוּ בְּעֹנֵם: (מד) וַיֵּרָא בְּצָר לָהֶם בְּשִׁמְעוּ אֶת רִנָּתָם: (מה) וַיִּזְכֹּר לָהֶם בְּרִיתוֹ וַיִּנְחָם כְּרֹב חֲסָדָיו: (מו) וַיִּתֵּן אוֹתָם לְרַחֲמִים לִפְנֵי כָל שׁוֹבֵיהֶם:

רש"י – וירא בצר – מתוך תפלה. בשמעו את רנתם – מתוך זכות אבות: ויזכור להם בריתו – מתוך תשובה. וינחם כרב חסדיו – מתוך הקץ בשמעו הושיענו וגו' אף משה כללם בפסוק אחד בצר לך ומצאוך וגו' (דברים ד):

מדרש רבה דברים פרשה ב פסקה (בג) ד"א אמר ר"א כשנגאלו ישראל ממצרים לא נגאלו אלא מתוך חמשה דברים אלו מתוך צרה ומתוך תשובה ומתוך זכות אבות ומתוך רחמים ומתוך הקץ..... ודוד פירש אותן (תהלים קו) "וירא בצר להם" הרי מתוך צרה, "בשמעו את רנתם" הרי מתוך תשובה, "ויזכור להם בריתו" הרי מתוך זכות אבות, "ויתן אותם לרחמים" הרי מתוך רחמים (שם) "הושיענו אלהי ישענו וקבצנו והצילנו מן הגוים" הרי מתוך הקץ:

ליקוט שמעוני דברים – פרק ד – רמז תתכו – ודוד מפרש אותם וירא בצר להם הרי מתוך צרה. "בשמעו את רנתם" הרי מתוך תשובה. "ויזכור להם בריתו" הרי מתוך זכות אבות. "ויתן אותם לרחמים" הרי מתוך רחמים. "וקבצנו (והצילנו) מן הגוים" הרי מתוך הקץ:

מדרש תהלים מזמור קו – וירא בצר להם בשמעו את רנתם. אמר רבי אלעזר, אין ישראל נגאלין אלא מתוך חמשה דברים. מתוך צרה, ומתוך תפלה, ומתוך זכות אבות, ומתוך תשובה, ומתוך הקץ. מתוך צרה, שנאמר, "וירא בצר להם". מתוך תפלה, שנאמר "בשמעו את רנתם". מתוך זכות אבות, שנאמר "ויזכור להם בריתו". מתוך התשובה, שנאמר, "וינחם כרב חסדיו". מתוך הקץ, שנאמר, "הושיענו וי אלהינו וקבצנו והצילנו".

ליקוט שמעוני תהלים – פרק קו – רמז תתסה – וירא בצר להם. א"ר אלעזר אין ישראל נגאלין אלא מתוך ה' דברים, מתוך צרה, מתוך תפלה, מתוך זכות אבות, מתוך תשובה, מתוך הקץ. מתוך צרה מנין שנאמר וירא בצר להם. מתוך תפלה שנאמר "בשמעו את רנתם". מתוך זכות אבות שנאמר "ויזכור להם בריתו". מתוך תשובה "וינחם כרב חסדיו". מתוך הקץ "הושיענו ה' אלהינו (ישענו) וקבצנו (הצילנו) מן הגוים".

ירושלמי מסכת תענית דף ג. – וכו' אמר "וירא בצר להם מתוך צרה". "בשמעו את רנתם" מתוך צווחה. "ויזכור להם בריתו" מתוך זכות אבות. "וינחם כרב חסדיו" מתוך תשובה. "ויתן אותם לרחמים" מתוך רחמים.

ורבינו מבאר שאין הכוונה לרינה סתם, אלא^{טו} שדוד המלך רמו כאן, למבואר בזהר שהמתקת הדין היא ע"י שמקשט את השכינה דייקא, לכן מבאר רבינו שהכוונה לניגון בתפילה דייקא, כשמנגן את אותיות התפילה, כי אותיות התפילה הן השכינה, והניגון הוא קישוט השכינה כפי שיתבאר בפנים.

הנה ע"י נגינה דהיינו תפילה בניגון נמתקין הדינין, כמ"ש בזה"ק (פינחס רטו) ו' הקשת היא השכינה, ותלת גוונים דקשת לבן אדום ירוק הם האבות כי האבות אברהם יצחק ויעקב תיקנו מדות החסד גבורה ותפארת שג' גוונים הנ"ל רומזים להם, לבן לחסד, אדום לגבורה, וירוק לתפארת, והם לבושי דשכינתא (אבל השכינה עצמה גוון תכלת כמבואר במדרש, ולעיל תורה מט, ואינו מאיר כיון שהוא דין, כמבואר שם תכלת לשון דכלי ושצי כולא). **וכשהיא מתלבשת בלבושין דנהירין דהיינו בג' גווני הקשת לבן אדום ירוק הרומזים לאבות כנ"ל, אזי מאיר בה זכות אבות, אברהם יצחק ויעקב שגילו והאירו אור האמת ואמונה בעולם כל אחד לפי מדתו בשלימות, וכמבואר במדרש^{טז} שאמרה מדת הדין להקב"ה שאין צורך בה כיון שאברהם קיים, וכן יצחק מבואר לעיל תורה מא שהיה שרש הגבורות הקדושות שבכינה עלאה, ויעקב בחיר האבות הוא מדת האמת, אזי השכינה שהיא הקשת המתקשטת בגווי המדות של ג' האבות, מתקיים בה הכתוב שנאמר אחרי המבול על הקשת וראיתיה לזכור ברית עולם [ב^י]/^{טז}, פשט הפסוק הכוונה שהקשת בענן היא בשעה שמתגבר הדין על העולם להזכיר להקב"ה את השבועה שנשבע שלא יוסיף להשחית את העולם ע"י מבול. אבל בזהר פנחס הנ"ל נחלקו בזה, ורבו מבאר כרבי אבא שם שאמר שהמתקת הדין היא ע"י שהשכינה שהיא הקשת מתלבשת בזכות אבות שרומזו לג' גוונים לבן אדום ירוק, הרומזים לג' מדות חסד גבורה ותפארת שהאבות תיקנו, וכשקב"ה רואה את השכינה מקושטת בזכות אבות כנ"ל אזי מתקיים הפסוק במגילה שנאמר כשתלו את המן הרשע וחמת המלך מלכו של עולם שככה [י^ד]/^{טז} כך גם נמתקים הדינים ע"י זה שמקשט את תפילתו בניגון שמעורר זכות ג' אבות ומליש ע"י את השכינה בג' גווי הקשת.**

שם בזהר הנ"ל לפני המאמר הנ"ל, רבי יוסי אומר^{טז} שהקשת בענן היא משל למלך שכעס על בנו, וכשהמלך רואה את המלכה בלבושין דנהירין, אזי מרוב שמחתו בה מרחם על בנו.

^ט דלא כתורה בז שם קול רינה לבר ממתיק את הדין ע"י ש באות ה'.

^ט וזהו פנחס דף רטו. – רבי אבא אמר לרבי אלעזר, יאות הוא יפה הוא מה שאמרת, שאברהם ויצחק נתלבשו בגווי הקליפות (אברהם בירוק יצחק באדום כנ"ל) ורק גווי של יעקב (לבן) היה בקדושה, אבל הכי אמר בוצינא קדישא אבל כך אמר המאור הקדוש רבי שמעון, שאין השכינה מתלבשת גם בירידה לעולם העשיה בלבוש הקליפות, אלא בלבוש האבות שנעשה להם אחר שנתלבנו ונתצרפו, שהם סוד חג"ת דעשיה, והיינו חוור דא אברהם גוון לבן זהו אברהם שבתפילה היה בקליפה הראשונה שהיא גוון ירוק, אבל דאתלבן בחוורא דגוויא שנתלבן בלבוש האש כשהשליכו אותו באש באור כשדים, שאז נעשה בכחינת גוון לבן, סומקא דא יצחק ודא' גוון אדום זה יצחק בודאי, המורה על מדתו מדת הגבורה הקדושה, ירוק דא הוא יעקב גוון ירוק זה הוא יעקב שבתפארת שבקדושה, דקיימא בין תרין גוויין שעומד בין שני גוויין לבן ואדום שבאברהם ויצחק, והוא מכריע ביניהם, וראיה לדבר שירוק של יעקב הוא בקדושה וכתוב ביה ביעקב לא עתה יבולש יעקב ולא עתה פניו יחורו, וטעם הדבר דהא כל ערסיה שלים הוה כי כל מטתו היתה שלימה, ולא היה בו שום פסולת כמו באברהם ויצחק, והכי הוא וכך ביאורו לא עתה יבולש יעקב היינו לאתחזא בגוון סומקא כפיצחק, דנפק מגיה עשו להתראות בגוון אדום כפיצחק, שיצא ממנו עשו, כי המתבייש מתאדמים פניו בתחילה, ולא עתה פניו יחורו היינו פאברהם לאתחזא בגוון חוור, דנפק מגיה ישמעאל להתראות בגוון לבן כאברהם, שיצא ממנו ישמעאל, כלומר שלא היה צריך להשפיע לחוץ כמו אברהם לישמעאל ויצחק לעשו, אלא נטל גוויין לאתעררא בהו על אבהו דיליה אלא יעקב לקח לו גוון ירוק הכולל לבן ואדום, להתערר בהם על אבותיו, כי הוא היה בתפארת הכולל את ב' מדות חסד וגבורה של אברהם ויצחק, והיינו כי הם השפיעו לחוץ והוא השפיע רק בקדושה. ותדע שכן הוא, ולא כדפירש רבי אלעזר, משום שכיון שהקשת הוא סוד "וראיתיה לזכור ברית עולם", איך אפשר שתתלבש השכינה בקליפות שהם בגדים צואים, אלא (דף רטו ע"ב) ובאלין לבושי מתלבשת קשת באלו השלשה לבושי האבות לבן אדום וירוק מתלבשת הקשת שהיא השכינה, בשעתא דאתחזי קמי מלכא כשעה שהיא מתראה לפני המלך ב"ה, להיותה נושאת חן בעיניו לרחם על העולם. (מ"ק ומפ"ק)

^{טא} עיין ספר הבהיר המיוחס לרבי נחוניא בן הקנה אות קצא אמרה מדת החסד כל ימי היות אברהם בעולם לא הוצרכתי אני לעשות מלאכתי שהרי אברהם עומד שם במקומי.

^{טב} בראשית ט טו

^{טב} בראשית פרק ט (טו) והיתה הקשת בענן וראיתיה לזכור ברית עולם בין אלהים ובין כל נפש חיה בכל בשר אשר על הארץ:

^{טד} אסתר ז י' ועיין מגילה טו. דקאי גם הקב"ה. * ועיין בזהר פנחס הנ"ל

^{טו} אסתר פרק ז (י) ויתלו את המן על העץ אשר הכין למרדכי וחמת המלך שפכה:

תרגום יונתן – ורתחא דמלכא אשתדיכת:

מזרחי על רש"י על בראשית פרק ח פסוק א – וישוכו כמו "בשוך חמת המלך". לשון הנחת חמה. שנחו מרתיחתן, כדאיתא בזבחים פרק פרת חטאת, "ברותחין קלקלו וברותחין נדונו. ברותחין קלקלו בעבירה, ברותחין נדונו. כתיב הכא, 'וישוכו', וכתוב התם, 'וחמת המלך שככה'". ומפני שפירש תחלה, "ויזכור ואלהים" זה השם מדת הדין הוא ונהפכה למדת רחמים", הוכרח לפרש מיד, קודם "ויזכור", "וישוכו לשון הנחת חזימה" כדי לחזק דבריו.

מגילה דף טו. וחמת המלך שככה (שכחה כפולה) שתי שכיכות הללו למה? אחת של מלכו של עולם, ואחת של אחשוורוש.

^{טז} וזהו פנחס דף רטו. – רבי יוסי אמר חולק על רבי יהודה ואומר, כי קשת אתא לאננא על עלמא הקשת באה להגין על העולם, היינו השכינה הנקראת קשת מגינה על העולם, ולא השבועה לכהו כדברי רבי יהודה, למלכא דכל זמנין דבריה חב לקבליה משל למלך שבכל פעם שבנו חטא כנגדו, אתא מלכא לאלקאה ליה ובא המלך להלקות אותו, אתגליא עליה מטרונתא בלבוש יקר דמלכו מתגלה עליו המלכה בלבוש כבוד של המלכות, דהיינו השכינה מתגלית בלבוש מלכות שהם גווי הקשת,

ומבאר רבינו ואותיות התפלה היא השכינה, כמ"ש (תהלים נא/י) "אדני שפתי תפתח, ופי יגיד תהילתך" ובפסוק זה אנו מבקשים לפני תפילת עמידה, מבחי' מלכותו ואדנותו ית' עלינו, שהדיבור הוא שם אדני/י^י שהוא השם של מלכות פה, יהיה מתדבר מפינו, דהיינו שהקב"ה יפתח פינו, ותהיה שכינה שהן אותיות התפלה מדברת מגרונו, וכמבואר בגמ' ברכות לד:י"ט אם תפילתי שגורה בפי (דהיינו נשלחת/י בקלות מהקב"ה לפי) יודע אני שהיא מקובלת, ונקרא התפלה קשת, כמו שפרש"י על הפסוק (בראשית מח/כ"א) **בחרבי ובקשתי** – בחכמתי ותפילתי, נמצא שקשת לשון תפלה [כ"ב].

וקול הנגינה הם תלת גוונים דקשת לכן אדום ירוק, דהיינו חסד גבורה תפארת, כי קול נעשה ע"י ההבל/כ"ג **שיש בקול**, וההבל מורכב מג' יסודות **אש מים רוח** [כ"ד] כמ"ש בחוש שהבל היוצא מהריאה לגרון הוא אויר חם ולח. ומההבל הגורם לקול, נלמד על הקול הרוחני, שגם הוא כלול מאש מים רוח רוחניים, שהם המדות של **שלשה אבות** [כ"ה] כי אברהם מדתו חסד בחי' מים, ויצחק מדתו גבורה בחי' אש, ויעקב מדתו רחמים בחי' רוח, **שהאבות הם שלשה גוונים דנהירין שבהם** דהיינו ג' צבעי הקשת לכן אדום ירוק כנ"ל, כי האבות תקנו בשלימות כל אחד מדה שהוא משרש בה, לכן ג' מדות שתקנו מאירות כמו הספירות, וזהו נהרין לשון ספיר ונהיר, וכשהשכינה שהיא דיבורי התפלה עולה מקושטת לפניו ית' בקול ניגון שהוא ג' גוונים בחי' ג' אבות, אזי כשהקב"ה שומע תפלה כזו, נזכר בזכות האבות, ומתקיים **וראיתיה לזכור** ברית עולם כו' כנ"ל שהפשט הוא שנזכר בשבועה שלא להחריב את העולם ולפי הזוהר הוא נזכר בזכות האבות ומרחם בזכותם על ישראל אע"פ שהיא שעת צרה דהיינו שישראל יש בידם עוון.

נמצא מי שמנגן אותיות התפלה/כ"ו, וקול הנגינה הם בזכות ובבהירות גדול, אזי כפי זכות קולו, **מלביש את השכינה היינו האותיות, בלבושין דנהירין, וקב"ה רואה אותה**, (שמיעה מעורר ראייה) דהיינו כששומע תפילה כזו, אזי פונה ומשגיח עלינו **אזי** מתקיים הפסוק **וחמת המלך מלכו של עולם שככה** /כ"ז: ורובא דעלמא אין להם קול זך ובהיר כראוי על כן צריכים לצעוק מעומק הלב הרבה לה' בקולות אדירים עד שיתכל אל פנימיות דפנמיות קולם ששם הוא זך ובהיר (לק"ה חזקת מטלטלין ה' יז)

מלכא חמי לה כשהמלך רואה אותה מקושטת, סליק ריגזא דבריה, וחדוי בה הוא מעביר כעסו מבנו, ושמת עמה, ר"ל על ידי זה הקב"ה מעביר כעסו מן הרשעים ואינו עושה דין בעולם, דכתיב כשנראתה הקשת בענן וראיתיה לזכור ברית עולם פי' כשאני רואה את השכינה מקושטת, אזכור הברית שכתיב עם העולם שלא להביא עוד מכול לעולם, ועל דא לא אתחזי קשת בעלמא אלא בלבושי יקר דמלכו ועל כן לא נראתה הקשת בעולם אלא בלבושי כבוד של מלכות, שהם גווני הקשת הרומזים על הארת חג"ת כדלקמן.

ובשעתא דאית צדיק בעלמא ובשעה שיש צדיק בעולם, כמו רבי שמעון בר יוחאי שהוא היה מרכבה ליסוד וגרם יחוד זו"ן, שאז אין צורך שהשכינה תתראה ותתגלה בסוד הקשת בתחתונים, כדי שיראה אותה הקב"ה ויתעורר אל היחוד ויתמלא רחמים על העולם, אלא אז איהו ברית למימין ברית הצדיק הוא סוד הברית לקיים את הברית שכרת הקב"ה עם העולם, כי הצדיק הוא הגורם לייחד את זו"ן, ואגין על עלמא וכוה הוא מגין על העולם, לא הוי צדיק ואם אין צדיק כזה בעולם, שיכול לייחד את זו"ן ולהגן על העולם, הא קשת, לאתחזא דהא עלמא איהו קיימא לאובדא או מתגלית הקשת שהיא סוד השכינה, להראות כי העולם עומד להיות אבוד, אלא בגין קשת דא אלא שמתקיים העולם בשביל זו הקשת שהיא השכינה המגינה על העולם. (כמ"ק וימ" ומפשיס)

^י **תהילים פרק נא (טז) הצילני מדממים אלהים אלהי תשובתי תרנן לשוני צדקתך:** (יז) **אדני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך:**

^ח **כידוע שאדני הוא שם של המלכות והיא מלכות פה דהיינו דיבור כמבואר בפתח אליהו**

^ט **ברכות לד:** – אמרו עליו על רבי חנינא בן דוסא שהיה מתפלל על החולים ואומר זה חי וזה מת אמרו לו מנין אתה יודע אמר להם אם שגורה תפילתי בפי יודע אני שהוא מקובל ואם לאו יודע אני שהוא מטורף:

^כ **שגורה פי' נשלחת כמ"ש שגר אלפיך שהוא הולד הנשלח מרחם אימו לחוץ עי"ש פרש"י**

^{כא} **על הפסוק בראשית מח (כב) ואני נתתי לך שקם אחד על אחיך אשר לקחתי מיד האמרי בחרבי ובקשתי:**

פרש"י – בחרבי ובקשתי. היא חכמתו ותפלתו.

שפתי חכמים על פרש"י – ר"ל בחרבי היינו חכמה, כמו שחרב מציל את בעלה כך החכמה מצילה את בעלה, כענין שנאמר (קהלת ז, יב) החכמה תחיה את בעליה, ובקשתי הוא לשון בקשה ותפילה:

^{כב} עיין לעיל תורה ב' אות א'

^{כג} **צ"ע כי הבל יש בכל קול ואפילו בלחש.** עוד צ"ע כי הקול לבדו הוא בחי' פנימית מהאותיות כידוע שהוא בתפארת. וא"כ קשה לומר שיהיה לבוש לחיצוני ממנו. לכן נ"ל שהכוונה שהנגינה דהיינו חיצונית הקול (כי היא דבר הנשמע לאוזן) היא דייקא הלוש המקשט את האותיות

^{כד} זר בא דף מג. ד"ה קול איהו חר ואיהו תלתא וגו' עיין תיקון סט דף קד: מים מהמח ורוח מריאה ואש מהלב (ובגשמיות הוא הבל דהיינו חום ולחות ורוח)

^{כה} * אברהם חסד בחי' מים יצחק גבורה בחי' אש יעקב תפארת בחי' רוח כידוע

^{כז} **צ"ע האם** גם תפילת הלחש נראה עפ"י הנ"ל שנקט רינתם דהיינו תפלה בקול, אולי דווקא קול. עוד י"ל כיון שהקול צריך להיות בזכות ובהירות גדול לכאורה זה לא שייך בלחש. מאידך כיון שהג' אש מים רוח אמר שהם בקול ולא אמר עפר שהוא היסוד המגלה לכן אולי הכוונה גם בלחש.

^{כח} **עיין לעיל תורה כז שם ע"י זיכור הקול אזי אפילו קול בלא דיבור ממתיק הדין והקב"ה מצילו**

וזהו כפרש"י על הפסוק/כ"ט בשמעו את רנתם פרש"י בזכות אבות אע"פ שחולק בזה על כל המדרשים כנ"ל בתחילת התורה שדרשו רינתם זו תפילה, ויזכור להם בריתו היא זכות אבות/ל' /לא, היינו כשהנגינה שמנגן את התפלה, שהם תלת גוונים דקשת כנ"ל, בבהירות ובזכות גדול. כי התלת גוונים, הם שלשת האבות כנ"ל, והם לבושין דשכינתא, וכשהלבושין נהירין מאירים בזכות ובבהירות, נקרא זכות האבות, כי עי"ז מתעורר זכות האבות/כ"ב, אזי מתקיים הפסוק הנ"ל בבראשית (ט' טז) וראיתיה לזכור ברית עולם, פשוטו מדבר בראיית הקשת בענן להזכיר להקב"ה את שובעתו שלא להחריב את העולם, ורבנו דורש כפירוש הזוהר הנ"ל וראייתיה את השכינה מקושטת תלת גוונים דאבות אזי יתקיים המשך הפסוק הנ"ל בתהלים (קו מה) וינחם כרוב חסדיו [ל"ד]/[ל"ה] דהיינו שנמתק הדין ואזי משפיע רבוי חסדים. היינו שמתקיים כנ"ל בלשון מגילת אסתר/ל"ו וחמת המלך מלכו של עולם שככה, ונמתק הדינין :

לעיל ביאר את הפסוק "וירא בצר להם בשמעו את רינתם", דהיינו "וירא בצר להם" בשעת צרה, כשרוצים להמשיך השגחת ה', זה ע"י שמשמיעים תפלה ברנה וקול יפה. ועתה יבאר עוד עצה דהיינו "וירא בצר להם" בשמעו את אמונתם בחכמים. (נ"ל שלא דווקא בדיבור כי ה' יודע מחשבות אדם, וכנ"ל שעצה ראשונה בשמעו רינתם היא בדיבור, ועצה שניה שכאן היא אמונה במחשבה, ועצה שלישית לקמן לבוש נאה לצדיק היא במעשה)

גם ע"י אמונת חכמים, שמאמין שכל דבריהם ומעשיהם אינו פשוט, ויש בהם רזין, עי"כ מלביש את הקשת בלבושין דנהירין, אזי וראיתיה לזכור ברית עולם כנ"ל. כי הצדיק הוא בחי' קשת [ל"ז] כנ"ל, כי הצדיק הוא תפילה כמ"ש "ואני תפלה", ותפלה נקראת קשת כנ"ל, וצדיק הוא מאן דנטר ברית וברית נקרא קשת/ל"ח כמו שאמר רשב"י לריב"ל רבי יהושע בן לוי הנראה קשת בימין וכו' (כתובות עז:)/ל"ט שהקשת אינו אלא אות ברית שלא יחרב העולם ואם יש צדיק גמור בדור אין צריך

כ"ב בדפוס - פ"י רש"י, בתולדו - שפרש"י, בתרצו - (ש)פרש"י, ובתשכ"ט - שפ"י רש"י

כ"ט תהילים פרק קו (מד) וירא בצר להם בשמעו את רינתם: (מה) ויזכור להם בריתו וינחם כרוב חסדיו:

רש"י - וירא בצר - מתוך תפלה. בשמעו את רנתם - מתוך זכות אבות: ויזכור להם בריתו - מתוך תשובה. וינחם כרוב חסדיו - מתוך הקץ בשמעו הושיענו וגו' אף משה כללם בפסוק אחד בצר לך ומצאוך וגו' (דברים ד):

ל' רש"י פרש שויזכור להם בריתו מתוך תשובה, וצ"ע כיון שרבינו נקט כפרש"י נגד המדרשים, האם גם בזה דייקא שבתשובה ייתקיים וירא בצר להם בשמעו את רינתם, ובאמת כך מסתבר.

לא ומצאתי תהלים עם פרש"י מוגה עפ"י כת"י ע"י הרב חיים פרדס (הוצאת מכון יד מרדכי) שכותב שפרש"י הוזה משובש ובאמת במקור רש"י מעתיק את המדרש אמר רבי אלעזר וכו' וירא בצר להם ע"י תפילה - כמ"ש בשמעו את רינתם. ע"י זכות אבות - כמ"ש ויזכור להם בריתו. ונמצא לפ"ז שרבינו מביא סמך לדבריו מפרש"י משובש. וצ"ל כיון שנדפס בספר ונשרש הטעות אפשר להסמך עליו ממנו. אבל באמת העיקר היא השגת רבינו. ואולי משמים נשתבש פרש"י הזה כדי לרמוז להנ"ל. וכדמצינו בספר שארית ישראל לרבי ישראל מוולודניק שכותב (שער ההתקשרות ח"א דרוש ז' מאמר ד') שאסור להגיה ספרי הצדיקים כי יש נשמות שאין להם תיקון אלא ע"י טעויות של הצדיק שנדפסו בספר. וכן מבואר במ"א שכל תורה של רבינו היא בעצמה סגולה לתיקון המדות המבוארים בה ומצינו מפורש שרבינו השמיט תיבות ושינה הלשון אע"פ שע"פ נעלם הביאור כי לפי השגתו דייקא כך יהיה תיקון העולם ע"י תורתו.

כ"ב עיין שבת נה. סוגית תמה זכות אבות, ועי"ש תוס' בשם ר"ת שהזכות תמה ולא הברית אבות. ומהר"ל שם שתמה זכות אבות בזמן בית ראשון ועי"ז ניתן היה להחריבו, אבל ע"י תפילה לעולם אפשר לעורר זכות אבות. ומבאר שם שתמיד העלול עומד בזכות העילה אלא א"כ מתרחק ממנה מאד. ע"ש. ולפ"ז מובן שע"י תפילה חוזר העלול ומתקרב לעילה. ובפרט תפילה בניגון שרומז על זכות אבות דהיינו על ג' גוונים הקשת הרומזים לחסד גבורה ותפארת של האבות.

ל"ג בראשית פרק ט (טז) והיתה הקשת בענן וראיתיה לזכור ברית עולם בין אלהים ובין כל נפש חיה בכל בשר אשר על הארץ:

ל"ד תהלים קו מה הוא פסוק הסמוך והמשך לבשמעו את רנתם הנ"ל

ל"ה תהילים פרק קו (מד) וירא בצר להם בשמעו את רינתם: (מה) ויזכור להם בריתו וינחם כרוב חסדיו: (מו) ויתן אותם לרחמים לפני כל שוביהם:

ל"ו אסתר פרק ז (י) ויתלו את המן על העץ אשר הכין למרדכי וחמת המלך שפכה:

מגילה דף טו. וחמת המלך שככה (שכחה כפולה) שתי שכיכות הללו למה? אחת של מלכו של עולם, ואחת של אחשוורוש.

ל"ז (* זוהר ע"מ פנחס רל:

ל"ח אולי אפ"ל גם לומר כי קשת רומז לכח ההתאפקות כי דרך הירי בקשת היא שתחילה מושך החץ לאחור שזה רומז על מדת ההתאפקות שהיא גבורת שיש ביסוד ורק כשמכוין עצמו היטב למקום בו צריך לירות את החץ אזי עוזב ויורה

ל"ט כתובות דף עז: רבי יהושע בן לוי מיכרך בהו (בבעלי ראתן שהוא סוג של צרעת מדבק מאד) ועסיק בתורה אמר אילת אהבים ויעלת חן אם חן מעלה על לומדיה אגוני לא מגנא כי הוה שכיב אמרו ליה למלאך המות זיל עביד ליה רעותיה אול איתחזי ליה אמר ליה אחוי לי דוכתאי אמר ליה לחיי אמר ליה הב לי סכינך דלמא מבעתת לי באורחא יבהה ניהליה כי מטא להתם דלייה קא מחוי ליה שוור נפל

אות (פרש"י שם), ואיתא בזה"ק מ"פ פנחס דף רט"ו הנ"ל מי שעובדוי לאנהרא בהון מטרוניתא ולמפשט מינה לבושין דקדרניתא^{מא} דפשטין, ולקשטא בלבושין דגוונין נהירין דרזין דאורייתא פירוש שמי מעשיו הם להפשט מהמלכות את הלבושים החשוכים של לימוד הפשטי תורה ולקשט אותה בלבושים מאירים של סתרי התורה הוא זוכה לתיקון הקשת, **מה כתיב ביה וראייתה לזכור ברית עולם** וכמו שהקשת ממתיקה את הדין, כך הוא, והטעם שלימוד רזי תורה הוא לבוש מאיר לשכינה **דאור רז אתקרי** וכן אור גמט' רז, ועל כן לימוד סודות התורה מלביש את השכינה בלבושים מאירים וכשבאה לפניו ית' נמתק הדין **ובהיא זימנא סליק מיניה רוגזא דבריה וחמת המלך שככה**: כך משמע בזוהר, אבל רבינו נראה שמחדש כאן דבר נפלא וחדוש גדול, שלא רק הלימוד ברזי תורה מקשט את השכינה וממתיק את הדין, אלא גם מי שמאמין בצדיק שמעשיו הם רזין עי"ז מקשט את השכינה. דהיינו ע"י שצדיק לא חשוך אצלו, אלא מאיר באור גדול, להבדיל מעפרון שמערת המכפלה שהיא שער גן עדן היתה בחלקו ולא ראה בה שום אור כמבואר בתורה יז/מב.

נראה שיסוד הדמיון ללימוד סודות התורה הוא שמחפש פנימיות בכל דבר, ולא להסתכל רק על חיצוניות, ממילא זה נמצא גם בלימוד פנימיות התורה וגם באמונה שהצדיק, אע"פ שבחיצוניות לא רואים בצדיק שום קדושה כמבואר בתורה רמג/מ"ו על ידי שמתגבר להתחזק ולהאמין שאעפ"כ כל דבריו ומעשיו סודות גדולים ודביקות נפלאה בהקב"ה, בזה מאיר אור בתפילתו שהיא בהתקשרות לצדיק והיא עולה לפניו ית' מקושטת באור גדול.

עצה שלישית להמשיך השגחה בשעת צרה דהיינו "וירא בצר להם" אזי כשרואה שישראל מלבישים את הצדיק בלבוש נאה. וראה לק"ה חוקת מטלטלין ה' א' מ"ד שמוהרנ"ת לומד את שתי העצות זו והקודמת לה כאחת ששתיהן בחי' של להפשט את השכינה מלבושים דקדרוניתא ולהלבישה בלבוש מאיר.

לההוא גיטא נקטיה בקרנא דגלימיה אמר ליה בשבועתא דלא אתינא אמר קודשא בריך הוא אי איתשיל אשבועתא ניהדר אי לא לא ניהדר אמר ליה הב לי סכינאי לא הוה קא יהיב ליה נפקא בת קלא ואמרה ליה הב ניהליה דמיתבעא לברייתא מכריז אליה קמיה פנו מקום לבר ליואי פנו מקום לבר ליואי אול אשכחיה לר' שמעון בן יוחאי דהוה יתיב על תלת עשר תכטי פיזא אמר ליה את הוא בר ליואי אמר ליה הן נראתה קשת בימיך אמר ליה הן אם כן אי אתה בר ליואי ולא היא דלא הואי מידי אלא סבר לא אחזיק טיבותא לנפשא.

^מ המ"מ הוה נמצא כבר בדפוס (אלא שכתוב רמ"ו במקום רס"ו) וכנראה שהוא מלשון רבינו ולכן אינו מוקף בסוגריים וע"כ נראה שהיא טעות מה שהקיפוהו בתרלו בסוגריים (בתרלו אינו מוקף וכתוב רס"ו)

^{נא} גם בדפוס ותרלו - דקדרוניתא ומתלו - דקדרוניתא

^{מב} עיין תורה יז אות ב' - כי לפעמים יש שנחשף אצל אחד אור הצדיק, ואינו זוכה להבין ולראות אורו הגדול; ואף שהוא אצל הצדיק, אינו יכול לטעם ולהבין ולראות אורו הגדול של הצדיק, שעל ידו יוכל לבוא לתכלית הטוב. וכמו שמצינו גבי עפרון, שמקום מערת המכפלה, שהוא שער גן עדן, שדרך שם עולין כל הנשמות, ואורו גדול מאד, אף על פי כן אצלו היה מקום חשך ואפלה, ועל פן מכרו בשמחה רבה לאברהם, כמובא (זהר ח"י שרה קכח). וכמו כן שנחשף אור הצדיק, שהוא מאיר בכל העולמות, מכל שכן בעולם הזה, ואף על פי כן אצלו אינו מאיר כלל, אדרבא הוא חשך אצלו וזה מחמת עבירת המעשים ובטילות השכל, שעל ידי מעשים רעים נתחשף שכלו ובטילותו, דהיינו דעות נפסדות וחכמות נכריות, כמו שכתוב (ירמיה ד): "חכמים המה להרע, ולהיטיב לא ידעו", כי על ידי מעשיהם הרעים אינם יכולים להשתמש כלל בשכלם להיטיב, כי אם להרע, ועל ידי בטילות השכל, על ידי זה אינו יכול לראות ולהבין אור הצדיק:

^{מג} תורה רמג - דע שיש צדיק גדול מאד, שאין העולם יכול לסבל קדשותו, על כן הוא מתעלם מאד, ואין רואים ממנו שום קדושה ופרישות יתרה, זה מחמת גדל קדשותו מאד. וזה בחינת 'כל השירים קדש ושיר השירים קדש קדשים' (ידיים פרק ג), נמצא ששיר השירים הוא קדוש מאד יותר הרבה מכל הספרים, והנה מצינו ששלמה המלך, עליו השלום, חבר שלשה ספרים: משלי, קהלת ושיר השירים, ובאמת משלי וקהלת הם כלם מלאים מוסר ויראת שמים מאד. ומצינו בהם תבות קדושה וטהרה כמה פעמים, אבל בשיר השירים אינו נמצא תבות קדושה וטהרה כלל, פוק עין ותשבח, שבכל ספר שיר השירים אין נמצא שם בכל הספר שום תבות קדש וטהור. וזה מחמת גדל עצם קדשותו אינם רואים שם שום קדושה. על פן אינו נמצא שם תבות קדושה וטהרה כלל:

^{מד} לק"ה חוקת מטלטלין הלכה ה אות א' כי איתא בסימן מב שצריך להאמין בחכמים אמתיים שכל דבוריהם ומעשיהם אינם פשוטים אלא יש בהם רזין ועל ידי זה ממתיקין כל הדינים, כמו שאיתא בזוהר הקדוש מי שעובדוהי לאפשטא משכינתא לבושין דקדרוניתא דפשטין ולא לבושא בלבושין דנהירין דרזין דאורייתא דאור רז אתקריא וכו' כדון וראייתה לזכור ברית עולם, שזהו עקר בטול והמתקת כל הדינים, עין שם בסימן הנ"ל על פסוק וירא בצר להם בשמעו את רנתם מה שכתוב בתחלה בענין הנגינה ואחר כך כתב שעל ידי זה שעושין לבוש נאה לצדיק ממתיקין הדינים וכן על ידי אמונת חכמים הנ"ל שמאמין שכל דבוריהם ומעשיהם אינם פשוטים וכו'. והכלל, כי הצדיק הוא בחינת קשת, בחינת השכינה וכשעושה לו לבוש נאה וכן על ידי שמאמין בו שכל דבריו אינו פשוט אלא יש בהם רזין בזה מפשט מהשכינה מבחינת קשת לבושין דקדרוניתא שהם בחינת פשטין ומלבישין אותה בלבושין דנהירין שהם בחינת רזין, שעל ידי זה נתעוררין רחמיו ויתברך לבטל כל הדינים מישראל בבחינת וראייתה לזכור ברית עולם וכו', עין שם, ומה שמבאר שם עוד, שזהו בחינת התקיעות שסימנם קש"ת שהם בחינת תלת גונין דקש"ת בחינת האבות. וזהו בחינת והיה שדי בצריך שין בחינת תלת אבהן י"ד הם בחינת י"ד אותיות של י"י אלקינו י"י שהם ראשי תבות אברהם יצחק יעקב שהם בחינת תלת גונין דקש"ת, שהם בחינת לבושין דנהירין הנ"ל שעל ידי זה וראייתה וכו', בחינת בטול כל הדינים מישראל וכו', עין שם:

גם מי שעושה לבוש נאה לצדיק נמיה [מיה] /מיה, על ידי זה נמתק הדינים כי הצדיק בחי' קשת כנ"ל דהיינו בחי' השכינה^מ ומי שמלביש את הצדיק בלבוש נאה למטה, מעורר למעלה בחי' התלבשות השכינה בלבושין מאירים, וכשרואה אותה הקב"ה כך, מתמלא רחמים על בניה שהם ישראל ונמתק הדין : ומוהרנ"ת בלק"ה מבאר שענין הלבוש הוא גם ברוחניות .

עצה רביעית להמשיך השגחה בשעת צרה דהיינו "וירא בצר להם" בשמעו תקיעותיהם בשופר. כי התקיעות תקיעה ש'ברים תרועה, קש"ת, בחי' ג' גונוי הקשת, בחי' לבושין נהירין לשכינה, שע"ז מתקיים וראייתה לזכור ברית עולם וברית אבות דהיינו ביטול הדינים (לק"ה חזקת מטלטלין ה' א')

גם זה בחינות תקיעות שופר, כי תקיעה שברים תרועה הם האבות אברהם יצחק יעקב, וסימנך קש"ת היינו תקיעה וכו' {זוהר[מ"ח] פנחס רל:} /מט הביאור כי התקיעות רומזים גם לאבות (כי תקיעה פשוטה רומזת למדת השפעת החסד לאברהם, וש'ברים רומז לקטיעת ההשפעה דהינו דין של יצחק, ות'רועה שהיא שברים צפופים או קול עולה ויורד, היא בחי' חסד ודין ביחד רמז לתפארת של יעקב) שהם בחי' קש"ת דהיינו השכינה. וכשנוכרים האבות, נזכר גם יופי והדר מעשיהם בג' מדות חסד גבורה ותפארת, לבן אדום וירוק ג' גונוי הקשת, דהיינו קשוטי השכינה דהיינו בחי' הלבשת השכינה בבגדים מאירים, ומתקיים וראייתה לזכור ברית עולם כנ"ל ונמתק הדין:

וזוהו פי', (איוב כב) ויהיה שדי בצריך. אולי אפ"ל שרומז לזה שבשעת בחי' "בצריך" דהיינו צרה צריך להאיר בחי' שדי-י **כי שם שדי הם האבות** כמבואר בהמשך הזוהר הנ"ל {שם רלא}, כי ציור האות ש' רומז לאבות **כי ש' יש לה תלת ענפי האילן שהם האבות** דהיינו לבחי' השכינה. ומעשי האבות רמזו באותיות די שבשם שדי-י, כי האבות גילו ופרסמו אמונת היחוד בעולם בג' מדות חסד גבורה תפארת,

^מ עיין זוהר רע"מ דף רעג: והאי איהו לבושא דשכינתא לבושא דצדיק דאתקרי ברית קשת

^מ זוהר פנחס דף רעג: - וממשיך ואמר שגם השכינה צעת הגאולה תהיה כלולה מכל הספירות, ומפני איהי הקשת גבה כי השכינה גונוי הקשת מאירים אליה, כי ג' גונוי הקשת הם סוד ג' קוי חגי' שגם יש סוד ג' גונוי, וכולם מאירים אליה, והאי איהו לבושא דשכינתא ואלו ג' גונוי הם לבושי השכינה, שנהיה צלוח און הגונוי מאירים בה, לבושא דצדיק וכן הם לבושי הלקיט סהוא היסוד, דאתקרי ברית הקשת לכן היסוד נקרא ברית הקשת, כי היסוד הוא בחינת ברית, והקשת היא לבושו לו, והטעם שהקשת היא אור, ואיהו היסוד הוא אור שבת ואות יומין טבין ואות תפילין ואות ברית מילה, ואמר קדשא בריה הוא לבני ישראל, מאן דלאו איהו רשעים בהאי אור מ' שאינו ראוי צלות הזו של שבת ויום טוב ותפילין וברית מילה שהם ביסוד, לא ייעול במראה דא אינו יכול לעלות לתפארת הנקרא ממלאה, לקבל ממנו בחינת רוח, (ה"א: ה"ב:)

^מ והאי איהו מטה דעמודא דאמצעיתא והיסוד הוא כעין מטה לתפארת, כי הוא משתמש ביסוד לפעול למטה חסד דין ורחמים בסוד ג' גונוי הקשת, והוא מטה ביה פלפי חסד לצדיקים גמורים על ידי גוון הלצון של היסוד שבת, למי'ב לון זכון בחי' ברכאן דצלותא לתת להם זכויות בחי' צרכות של התפלה, ר"ל שתתקבל ברחמים וכלתון תפלה ונקשת, ומטה פלפי חובה לרשיעיא ומטה כלפי חוב לרשעים גמורים על ידי גוון האדום של היסוד שגבורה, למידן לון בגבורה לדינא כפום עובדיהון לון אורח בגבורה ללד הדין כפי מעשיהם, ובפעמודא דאמצעיתא מאריך על בינונים ותפארת הוא מאריך על הבינונים, על ידי גוון היסוד של היסוד שבת, כי פעולתו להאריך אפי לביונים עד שיחזרו בתשובה. (כ"מ"ק ומפראסי)

^מ לק"ה חזקת מטלטלין ה' ד' - וזהו בעצמו מה שכתב שם אדוננו מורנו ורבונו זכרוננו לברכה שמי שעושה לבוש נאה לצדיק הוא גם כן ממתיק הדינים על ידי שמפשיט מהצדיק, שהוא בחינת השכינה לבושים גסים ומקלקלים, ומלבישו בלבושין נאים, שזהו בחינה הנ"ל שמפשיט מהשכינה לבושין דקדרינותא ומלבישה בלבושין דנהירין דרזין דאורייתא שעל ידי זה נתעוררין רחמינו יתברך לזכר ברית עולם בבחינת וראייתה וכו' כנ"ל,

^מ רעיא מהדימנא שם

^מ זוהר פנחס רע"מ דף רל: - הגה לעיל אמר כי היסוד נקרא קשת, ואמר קשת סימן קשת היא הראשי תיבות של תקיעה ש'ברים תרועה (בתקיעה נקט אות ק' שהיא אור הנקשת בה ביותר במשטח, וגם כדי שלא להחליפה עם תרועה נהנו בה סימן אות ק'). ואינו סימן מרכבה דאבהן והם סימן המרכבה של האבות, ר"ל תקיעה שברים תרועה הם רומזים על ג' אבות שהם קשורים יחד להיותם מרכבה אחת, ומפני תקיעה דאברהם תקיעה רומזת על אברהם, כי תקיעה היא קול פשוט בחינת ימין פשוטה, שברים דיצחק שברים רומזת על יצחק, בסוד הדין המשבר את שני הרשעים, תרועה דיעקב תרועה רומזת על יעקב, בחינת תפארת דאתמר ביה שנאמר בו ביעקב ותרועת מלך בו והוא לשון ריעות והתחברות, כי התפארת מחבר עמו את החי'ג, ותלת גוונין אתחזין ביה וג' גונוי נראים בקשת שהיא סוד היסוד, שהוא כלול מהארת ג' אבות חג"ת, חזקת בחסד, וסוימק בגבורה, וירוק בתפארת, ומפטרךא דגבורה אתקרי מלך הגבורה נקרא היסוד (דף רלא ע"א) קשת בגורים חתים (פי' קשת וחזקת הגבורים יושברו פתאום), ור"ל הוא פועל דין מלך הגבורה שבו, ומפטרךא דימינא ומלך החסד שכימין נקרא כמראה הקשת אשר יהיה בענין ביום הגשם, היינו כד אתחזי ביום הגשם כשהקשת נראה ביום הגשם, אחזי רחמי מלאה על רחמים, כי מחמת שצעת הקב"ה מלאה הקשת חסד ורחמים על העולם, וכד אתחזי בלא מטרךא וכשהקשת נראה בעולם בלא מטר, אחזי דינא מלאה על דין, מעורב בין מטרךא ושמישא אם הקשת נראה בענין מעורב בין גשם ושמש, ר"ל שנראה הקשת בענין, ובין העצים נראה השמש, אז אחזי דינא ורחמי כליל מלאה שדין ורחמים כלולים זה בזה, בסוד התפארת.

והאי איהו וקשת זו עם שלש גונוי, היא רומזת על ג' ענפים של אור ש' מן שדי" שהם תלת ענפי אבהן כנגד ג' ענפי האבות שהם בחג"ת, דאינון שהם כנגד שלש שמות יהו"ה אלהינו יהוה שפסוקו שמו ישראל, תלת שמיהן לקבל תלת ענפי אבהן שגם ג' שמות אלו הם רומזים על ג' ענפי האבות, ובהון י"ד אתחזי וכלו הג' שמות יש י"ד אותיות, בחושבן ד"י מן שדי" כדי להשלים אותיות י"ד מן השם שדי" שהוא ביסוד, אחר שרמזנו לאות ש' דשד"י בחג"ת, ואמר כי ולבוש דשד"י מטטרו"ן כי הוא לבוש היסוד, ושמו כשם רבו דהכי סליק בחושבן שדי" כי כך עולה שם מטטרו"ן כמפראסי ד"י. (כ"מ"ק ומפראסי)

² איוב פרק כב (כה) ויהיה שדי בצריך ויבסוף תועפות לה: (כו) כי אז על שדי תתענג ותשא אל אלוה פניך: מצודות דוד (כה) והיה שדי בצריך - המקום יהיה מבצריך ובסוף תהיה עפות ופורחות לך ר"ל יתרבו בכל עת:

שהם גווני הקשת לבן אדום ירוק **והם** רמז לשלשה שמות היחוד דהיינו שג' מדות הנ"ל שתקנו האבות רמוזות לג' השמות נזכרים בקריאת "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד", שהיא אמונת היחוד, דהיינו ה' אלקינו ה' [נא], **שהם י"ד אותיות**, דהיינו שתי פעמים שם הויה הם שמונה אותיות, ועוד שש אותיות אלקינו סך הכל ארבע עשרה אותיות **והם** רמוזות ב אותיות **י"ד של שם שדי** [נב] כל זה מבואר בזוהר הנ"ל.

ור"ת של אברהם יצחק יעקב, הם הר"ת של י"י אלקינו י"י [נא] רמז לכך שג' אבות הם שגילו את אמונת היחוד בעולם, לכן התקיעות קש"ת שמזכירים את האבות, מזכירים גם את הדר מעשיהם, דהיינו פרסום אמונת היחוד בעולם שהם קישוטי השכינה, ומזכירים את השבועה שנשבע ה' שלא להחריב את העולם, ואת השבועה שנשבע לאבות/נב]:

ונראה שעתה חוזר לרישא שהתפילה צריך שתהיה ברינה וניגון דייקא, ומבאר אותה בעוד פסוק, וזהו **(תהלים יט)** [נא] **אין אומר ואין דברים בלי נשמע קולם**, פשוטו מדבר מהבריאה שבלא קול ואומר המציאות שלהם משבחת את הקב"ה, ורבנו דורש מכאן שהתפילה צריכה להיות דווקא בקול רינה, כי בלא קול רינה אין אומר ודברים, כי "אומר" ו"דברים" זה בחי' קשת וקול, דהיינו השכינה וקישוטיה, שהם **תלת גוונין דקשת**: נ"ל כוונת רבינו כאן שרומז לרישא דהיינו תחילת התורה "וירא בצר להם בשמעו את רינתם", וכמבואר שם שתפילה ברינה היא השכינה ולבושי השכינה, וכאן רומז העניין בעוד פסוק, על דרך השליה, כי "אומר" דהיינו אמירה, היא פנמיות הדבור, בחי' קול, שהוא בחי' חג"ת, בחי' ג' גווני של האבות, ג' גווני הקשת, ו"דברים" היינו דיבור התפלה, בחי' מלכות פה, וזהו ש"אין אומר ולא דברים", אלא ע"י ש"נשמע קולם" של ישראל דווקא, אבל "בלי נשמע קולם" אזי "אין אומר ואין דברים", דהיינו לא קישוטי השכינה, ולא השכינה בעצמה.

עד כאן ביאור חברותא לתורה מב

נא דברים ו' ד' שמע ישראל וגו' ועיין זוהר רע"מ פנחס דף רלא. ש' מן שד-י תלת ענפי אבהן דאינון ה' אלקים ה' ובהון יד אתוון ע"ש. ועיין זוהר בא מג. הנ"ל

נב (*) עד כאן הוא מזהר רע"מ רלא. הנ"ל

נג שערי ציון תיקון הנפש כמבואר בלק"ה חזקת מטלטלין ה' ג'

יד **עיין לק"ה חזקת מטלטלין ה' ג'** – כי השבועה בבחינת אבות בבחינת אשר נשבע לאבתיך בחינת ברית עולם, הינו כי על ידי השבועה בשם ה' ובהתורה הקדושה מעוררין הגוין הנ"ל שהם בחינת אבות בחינת תלת גוין דקשת שמאירין על ידי הברית והשבועה שנשבע ה' יתברך לנח הצדיק. ועל ידי שמאירין גוין הקשת בחינת לבושין דנהירין דרזין הנ"ל שהוא בחינת אמונת חכמים הנ"ל על ידי זה נתבטל ההכחשה שבממוזן, כי על ידי הארת הגוין, על ידי זה נתבטל חמדת הממוזן כנ"ל. ועל פן תקנו שהשבועה מגיע למי שהחפץ מחוק בידו, כי יד האדם הוא בחינת י"ד אותיות הנ"ל של השלש שמות י"י אלקינו י"י כנ"ל, (כמו שכתוב בשערי ציון בתקון הנפש) שאלו השלש שמות הם ראשי תבות אברהם יצחק יעקב בחינת הגוין הנ"ל שנתעוררין על ידי השבועה כנ"ל, ועל פן מי שהממוזן והחפץ בידו הוא בחוקתו ומגיע לו השבועה, כי בבחינת י"ד שם בחינת הגוין ששם בחינת השבועה שהיא בחינת ברית עולם, בחינת ברית ושבועה, שעל ידי זה מתבטל חמדת הממוזן ונתברר האמת על ידי התגלות הגוין וכו' וכנ"ל:

יה **תהילים פרק יט ג** (ג) יום ליום יביע אמר ולילה ללילה יחודה דעת: (ד) אין אמר ואין דברים בלי נשמע קולם: (ה) בכל הארץ יצא קום ובקצה תבל מליהם לשמש שם אהל בהם:

מצודות דוד (ד) אין אומר – הן אמת שאין בהם אמירה ודיבור ולא נשמע קולם:

חומת אנך להחיד"א – אין אומר ואין דברים בלי נשמע קולם. הדבור יתחבר מג' דברים יחד הא' תנועת הקול בפני עצמה, הב' חיבור התנועות שמהם חוברה התיבה, הג' הקול היוצא מהגרון. ואמר כי הגדת הרקיע וסיפור השמים, אינו כסיפור בני אדם, שאין שם אומר והוא הענין הא', ואין דברים הב' בלי נשמע קולם הג', אבל יש ג' ענינים כנגדם. בכל הארץ יצא קום כנגד אין אומר כי הקו תחלת הבנין. ובקצה תבל מליהם כנגד ואין דברים לשמש שם אהל בהם כנגד בלי נשמע קולם. הרב החסיד מזהר"ר יוסף יעבץ זלה"ה בפירושו:

